

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1329 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Yashil universitet” tamoyillari: mazmun-mohiyati va ahamiyati	20
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
“Yashil universitet” tamoyili asosida barqaror rivojlanish rejasi va institutsional chora-tadbirlar amaliyoti	26
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich	
O‘zbekistonda davlat mulkini xususiylashtirishning yangi bosqichiga o‘tmoqda	31
Shadmanov Erkin Sherkulovich	
The Impact of Technological Advancements on SME Growth: Trends and Case Studies in Uzbekistan	35
Tojiyev Abror, Raxmonaliyev Abbas	
Оценки эффективности деятельности малого бизнеса	45
Ортиков Улугбек Акробек угли	
Yashil iqtisodiyotda cheklangan resurslarning cheksiz imkoniyatlari	51
Saidov Muhammadali Hakimovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o‘g‘li	
O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida tijroat banklarining o‘rni	57
Xakimova Feruza Nazarovna	
Biznesning ijtimoiy ma‘suliyati konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	62
M.O. Kasimova	
Korporativ boshqaruvda risklarni boshqarish va risk darajasini pasaytirish yo‘llari	68
Mallayev Salohiddin Saidkamolovich	
Взаимосвязь стратегии управления персоналом и бизнес стратегии организации	74
Давлетов Ислон Халикович, Бикмаев Тимур Рафаелевич	
Iqtisodiyotning barqaror va izchil rivojlanishida ishlab chiqarishni mahalliyashtirishning o‘rni	78
Sobitova Ra‘no Solidjonovna	
Statistik kuzatuvlarni samarali tashkil qilishda raqamli texnologiyalardan keng foydalanishdagi mavjud muammolar	82
Istoraxon Abdusalomova Ilhom qizi	
Xizmat ko‘rsatish korxonalarida risklarni diversifikatsiya tahlili	87
Hazratqulov Shahboz Boboqul o‘g‘li	
Korxonalarda raqamli marketing: nazariy asoslar va amaliy imkoniyatlar	94
Amonov Mirzohid Tuymuratovich	
Enhancing post-quantum security through hybrid cryptographic systems integrating quantum key distribution	98
Shuxrat Toirov Abduganiyevich, Saidakhmedov Eldor Islomovich, Akbarov X.U	
Raqamli iqtisodiyotda elektron tijorat bozorining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati bo‘yicha adabiyotlar tahlili	110
Sodiqov Abdulhafiz	
Mulkiy soliqlar ma‘muriyatchiligi va ulardan soliq xavfsizligini ta‘minlashda foydalanish	118
Aliyarov Olim Abdug‘aparovich	
Mahalliy budjetlar daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va yig‘imlarning o‘rni va ahamiyati	125
Bauyetdinov M.J., Eshbanbetov E.M.	
Yuk avtomobillari transport xizmatlarining samaradorligini aniqlash ko‘rsatkichlari	130
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Ishonkulova Feruza Asatovna	
Arima modellari yordamida jismoniy shaxslarning xorijiy pul o‘tkazmalari ko‘satkichini prognozlashtirish (surxondaryo viloyatida)	135
Davranov Odil Jumanazarovich	
Kambag‘allikni baholash: AQSH misolida FPL	146
Durdona Davletova	
Ta‘lim xizmatlari sifatini oshirishning nazariy-ilmiy asoslari	151
Axmedova Barno Abdiyevna	

Tijorat banklarining depozit jalb qilishdagi o'ziga xos xususiyatlari	155
Farxod Rustamovich Bobobekov	
Трансформация потребительской этики и поведения в условиях перехода узбекистана к зеленой экономике.....	161
Хусайнов Равшан Рахимович, Кариева Латофат Саидакрамовна	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining samarali innovatsion rivojlanishini ta'minlash yo'nalishlari.....	168
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o'g'li	
Comparative analysis between the fundamental and technical analysis of stocks	175
To'qmirzayev Kamol Mo'min ugli	
Тенденции устойчивого развития автотранспортных предприятий в формировании цифровой экономики.....	182
Юсупходжаева Г.Б	
Влияние маркетинга на качество продукции – стратегии успешных брендов и использование отзывов клиентов	187
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Ma'suliyati cheklangan jamiyatlarning fond bozoriga kirish imkoniyatlari: statistika, tahlil va prognozlar.....	192
Butayev Javlonbek Inatillo o'g'li	
O'zbekistonning eksport salohiyatini mustahkamlash zamonaviy tendensiyalari.....	197
Bozorov Akmal Amonovich	
Mintaqa salohiyatini oshirishda innovatsiyalar va investitsiyalarni rag'batlantirishda klaster yondashuvining o'rni.....	203
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna	
Инновационная деятельность металлургических предприятий в изменяющейся среде	207
Каримов Маъруф Ихтиёрович	
Значение лизинговых услуг в финансировании основного капитала предприятий	212
Латипова Шахноза Махмудовна	
Iqtisodiyotning jadal rivojlanishini innovatsion faoliyat asosida shakllantirish yo'llari	217
Nosir Maxmudov	
Davlat xaridlarida moliyaviy nazoratni amalga oshirish muammolari	224
Abdug'aniyev Bekjon Habibulla o'g'li	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida kapital qo'yilmalar hisobini takomillashtirish	229
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
Main directions of increasing the investment attractiveness of the economy of the Republic of Uzbekistan	240
Kengesov Diyorbek Umidovich, Nurniyazova Dilnoza Arzubay qizi, Xalmuratova Dilnaz Suleyman qizi, Bekjanova Gozzal Janabaevna	
Исследование оказания торгового обслуживания сельского населения.....	245
Мусаева Шоира Азимовна, Усманова Дильфуза Ильхомовна	
Развитие логистики спортивных мероприятий на основе международной практики	252
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
Tijorat banklari depozit xizmatlari amaliyotini takomillashtirish	257
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
Tijorat ko'chmas mulki qiymatini baholash xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillar	263
Xomitov K.Z.	
Improvement of accounting of authorized capital at joint-stock companies	269
Ortikov Ergashjon Yakubboevich, Xusinov Ibragim Ismailovich	
Raqamli valyutaning xalqaro savdodagi roli: imkoniyatlar va muammolar.....	274
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, To'qmirzayev Kamol Mo'min o'g'li	
Yashil iqtisodiyot: nazariy jihatlar va ahamiyati	279
Maksumova Dildora Alisherovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlanish asoslari.....	283
Maxmudova Feruzabonu Odiljon qizi, Lutfiy Farangiz Sharidin qizi	
Oziq-ovqat sanoatini rivojlantirishning nazariy asoslari	288
Tursunova Dilnavoz davron qizi	

Национальная оценка рисков отмытые преступных доходов	294
Хомидов Шухрат Гафуржонович	
Inflyatsion targetlash rejimiga asoslangan monetar siyosatning makroiqtisodiy ahamiyati	301
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
Tijorat banklarining kredit mablag'laridan samarali foydalanish yo'llari	308
Ulugbek Nizamov	
Soliq bazasini aniqlash metodologiyasining o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari	312
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
"Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ularning iqtisodiy samaradorligi"	316
Shamshetova Gulraushan Sarsenovna	
Повышение популярности банковских услуг посредством цифровых инноваций: стратегии интеграции технологий с ориентацией на клиента	318
Рузиева Олима Шухратовна, Рузиев Шухрат Нармурадович	
Tovar-moddiy resurslar harakatini samarali ta'minlashda xorijiy tajribalar	322
Sherzod Xolmurodovich Pardayev	
Pul-kredit siyosatida "big data" texnologiyalari: o'zbekistonda to'lov ma'lumotlari, qidiruv so'rovlari va matn tahlilidan foydalanish istiqbollari	327
Mamatxo'jayev Otabek Farxodjon o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash	332
Abdusamatov Mamaysup Qulmonovich, Jovlijev Ramazon Fazriddin o'g'li	
O'zbekiston respublikasida innovatsion faol korxonalar faoliyatini statistik usullarda baholash masalalari	338
Matsapayev Akmal Qalandarovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliqqa tortishda chet el tajribasi	343
A.I. Akbarov	
Mamlakatda kichik biznes subyektlari va eksport sohasida samarali rivojlanish yo'nalishlari	347
M.A.Ibrohimov	
Neighborhood system of activity economic the basics improvement	351
Alikulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
Tijorat banklari evolyutsiyasi va kapitallashuv darajasini oshirishning iqtisodiy asoslari	356
Mamadjonov Shukurillo Ibrohimjon o'g'li	
O'zbekistonda tijorat banklarning andarrayting jarayonlarini takomillashtirishni innovatsion usullari	360
Bobojonov Xursand Qadamovich	
O'zbekiston respublikasida pensiya jamg'armasi faoliyatini takomillashtirish	374
Inoyatova Maqsuda Palvonnazirovna	
"Yashil iqtisodiyot" iqtisodiyotning barqaror rivojlanish asosi sifatida	379
Jiemuratov Temirbay Polatbaevich, Muratbaev Bayram Bazarbay uli	
Aholining daromadlarini soliqqa tortish asosida tengsizlikni kamaytirish yo'llari	384
Vosiqov Ulug'bek Alisherovich	
Soliq to'lovchilarga ko'rsatiladigan raqamli xizmatlarni ko'paytirish orqali soliq bazasini kengaytirish	389
Usmonov Ulug'bek Jaxongir o'g'li	
Совершенствование механизмов стимулирования инновационного развития промышленности: международный опыт и перспективы для узбекистана	394
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Стратегия перехода к зеленой экономике Республики Узбекистан	399
Маматова Фатима Абдусаломовна	
Ensuring financial stability of companies international practice experience	405
Abdullayeva Madinabonu Khasanboyevna	
Yashil iqtisodiyotda investitsiya samaradorligini oshirish: barqaror o'sish strategiyasi va imkoniyatlari	409
F.U.Umarov	
Mamlakatimizda sug'urta xizmatlarining roli va ahamiyati	414
Ko'charov Murod Baxtiyorovich	

Проблемы и перспективы развития частного образования.....	419
Мухаммедов Мурод Мухаммедович, Мардонов Баҳодир Бахронович	
Mahalla tizimida sohaviy islohatlarni amalga oshirish zarurati	425
Karjavova Xurshida Abdumalikovna	
Iqtisodiyotni barqarorligini ta'minlashda jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari	429
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Bank chakana xizmatlari amaliyotini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	434
Saipnazarova Mohinur Utkir qizi	
Oziq-ovqat sanoati rivojlanishining xorij tajribalari va ulardan foydalanish imkoniyatlari.....	437
Ergashev R.X., Xo'jamov J. T.	
Mintaqada sog'liqni saqlash xizmatlar bozori mexanizmlarini takomillashtirish	442
Davron Kesimov	
Keytering xizmatlari turlari va uning inson omili bilan bog'likligi sifatida	446
Nasiba Ergasheva	
Meva-sabzavotchilik mahsulotlari kooperasiyasini rivojlantirish masalalari.....	451
Ergashev R.X.	
O'zbekistonda xizmatlar sektorini rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirish: empirik tahlil (2000-2024)	456
S. Alikulov, M.Alikulova	
Avtotransport vositalaridan foydalanishning xorij tajribasi.....	476
Norqobilov Jaxongir	
Efficient use of resources in the production process using the example of cotton and textile clusters	485
Khalikov Talibjon Luptullaevich	
REPO bitimi va uning turlari hamda uning moliya bozorida barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati	490
Ibrohimov Yorqinjon To'liqin o'g'li	
Digital development of dividend policy in corporate structures in the republic of uzbekistan	498
Shermukhamedov Akmal Komiljonovich	
Tijorat banklari passivlarini tahlil qilishning metodik obzori	503
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillaevich	
Tadbirkorlikda ishlab chiqarish resurslari va ulardan foydalanishning ilmiy-nazariy masalalari.....	513
A.O'tbosarov	
To'g'ri soliqlarni hisoblanishi va undirilish amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	519
Xo'jaqulov Ramshid Yunusovich	
Tijorat banklari tomonidan korporativ mijozlarga ko'rsatiladigan innovatsion bank xizmatlarini shakllantirish yo'llari	526
To'laev Safarmurod Boymuhammad o'g'li	
Макроэкономический анализ механизмов стимулирования роста уровня занятости и меры для уменьшения уровня бедности в Узбекистане.....	532
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Kapital bozorida emitentlarning investitsion jozibadorligini oshirishda dividend siyosati.....	548
Sardor Omonov	
Korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyotini rivojlantirish yo'nalishlari	554
Shohyora Otaxonova	
Aylanma kapital rentabelligini baholashga kompleks yondashuv	559
Fayziyev Oybek Raximovich	
Kambag'allik muammosi tadqiq etilishining nazariy asoslari	567
Mirzaxalikov Bobir Baxtiyorovich	
Oliy ta'lim muassasalarida raqamli marketingni talabalar va oilalar qarorlarini hisobga olgan holda optimallashtirish.....	571
Xidoyatov Murod Batirovich	
Qishloq xo'jaligi sohasida kooperatsiyalar rolini mustahkamlash	578
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	

O'zbekistonda oziq-ovqat sanoati korxonalarida ishlab chiqarish holati tahlili	584
Shukurov Rustam Ergash o'g'li	
Infratuzilma loyihalarini innovatsion moliyalashtirishni takomillashtirish	593
Yarbazarov Shavkat Butayevich	
Ko'chmas mulkni kadastr baholash xususiyatlari.....	600
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyatini rivojlantirish	610
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
Tadbirkorlik subyektlari mahsulotlarini bozor talabiga mosligini ta'minlash va raqobatni oshirish.....	614
Suyunov Jaloliddin O'ktam o'g'li	
Description of methods for assessing the competitiveness of an enterprise	620
Musayeva Shoirazimovna	
Sanoat korxonalarini bozor sharoitlariga moslashtirishga nazariy yondashuvlar	624
Begmullayev Otabek Irsaliyevich	
Iqtisodiy inqiroz sharoitida tadbirkorlik subyektlarida iqtisodiy inqirozga qarshi kurashish strategiyalari	630
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
O'zbekistondagi nodavlat oliy ta'lim tashkilotlarida moliyaviy rejalashtirish metodologiyasi.....	638
Xurramov Jonibek Rustamovich	
Methodology for placing types of green bonds.....	642
Rakhmedova Madinakhon Nusrat qizi	
Tarmoqlar sohasini rivojlantirish va raqobat	647
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
Evolution of the pensions in great britain.....	650
Umarova Zulaykho Tursunovna, Rakhmanova Zilola Alisherovna	
Favqulodda ekologik vaziyatlarni bartaraf etishga doir davlat siyosatining uslubiy va tashkiliy-institutsional muammolari.....	654
Azizov T.A.	
Oliy ta'limni moliyalashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	658
Yo'ldoshev Jaxongir To'raboyevich	
Mehnat motivatsiyasi nazariyasini rivojlantirishda insoniy munosabatlar maktabining o'rni	662
Aslanov Aziz Mexmonovich	
Перспективы внедрения альтернативной системы отопления тепловыми насосами на социальных объектах узбекистана	668
Руденко Инна Юрьевна, Волков Алексей Владимирович	
Qurilish tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish.....	675
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Qurbanov Amirulla Muradilloevich	
Turizm sanoatida ijtimoiy tarmoqlarning roli va ahamiyati.....	682
Kasimova Zilola Gulomiddinovna	
Совершенствование эффективного управления основными активами предприятий в условиях инновационного развития	686
Мусаева Жамила Кароматовна	
Use of mobile and internet technologies state and development of culture	695
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Uroqov Xumoyun Jamshid ugli, Ergashev Suxrobjon Mirzoxiddin ugli	
The influence of physical activity on social education and new sports trends.....	699
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Iqtisodiyotni ekologik boshqarishning nazariy asoslari.....	705
Qodirov Abduvohid Abdumannof o'g'li	
The role of participatory budgeting practices in financing infrastructure	711
Mirzayev Xursanmurod Egamberdiyevich	
Основы теории факторного анализа прибыли предприятия	717
Алиева С.С.	
Yashil energetikaning mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	723
Raxmatullayev Umarbek Ulug'bekovich	
O'zbekistonda islomiy banklarni rivojlantirish istiqbollari.....	734
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	

O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda islomiy moliyaning ahamiyati	741
Axmedov Azamat Kamilovich, Maratova Aseliya Nurpeyis qizi	
Turistik xizmatlar bozorini rivojlantirishning nazariy-uslubiy qoidalari	746
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida kengashlar faoliyatini baholash uslubiyotini takomillashtirish	750
Ismailov Allayor Rashidovich	
Yashil iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etish borasida muvaffaqiyatli tadqiqotlar	760
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Составление многокритериальной базы оценки эффективности и результативности предпринимательской деятельности спортивной организации	766
Маткаримова Наргиз Тухтасиновна	
Tijorat banklarning resurs bazasini mustahkamlash bilan bog'liq muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari	772
Sultanmuratova Dilrabo Shaylavbekovna	
Agroservis xizmatlari ko'rsatish qishloq xo'jaligida yaratilgan mahsulotlarning iste'mol qiymatini oshiruvchi omil sifatida	777
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Shaxsda individual imkoniyatlar rivojlanishining yoshga doir xususiyatlari	783
Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanish bosqichlari	787
Xolmurzayev Sobir Nazarovich	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish asnosida o'zbekistonda aholi bandligini oshirish	791
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
Ta'limda sun'iy intellekt texnologiyasini qo'llash	795
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Tijorat banklarini soliqqa tortish tartibining guruhlanishi	799
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Davlat moliyasida davlat budjetini samarali boshqarish masalalari	803
Azizjon Muxiddinov, Anvar Muminov	
Xitoy iqtisodiyotining rivojlanishi	808
Aripov Oybek Abdullayevich	
Ta'lim menejeri tushunchasi hamda ularning funksional vazifalari	815
Abdullayev O'tkir Sadullayevich	
Rekreatsiya resurslarini o'rganish bilan bog'liq nazariy yondashuvlar	822
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
Methods of educating spiritual and will-powered virtues in the process of athletics training	828
Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	
Роль образования в развитии человеческого капитала для креативной экономики	837
Хужаева Василина Сергеевна	
Xitoy iqtisodiyotining mo'jizasi	850
Ergashev Islomjon Ilxomjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozori rivojlantirishning nazariy va kontseptual yondashuv masalalari	857
A.A.Abdisamatov	
Soliq nazoratining zamonaviy shakllarini takomillashtirishning ayrim masalalari	860
Suvonov Hasan Sherboyevich	
Davlat tashkilotlarida g'aznachilik va davlat xaridlari bilan bog'liq jarayonlarning ilmiy-nazariy, tashkiliy asoslari	865
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Inoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishning ayrim huquqiy jihatlarini	869
Shamshiyev Abdulla Abdixalil o'g'li	
Sug'urta kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishning amaliy jihatlarini	874
Umirov Abdusalom To'rayevich	
Davlat qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish istiqbollari	880
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Sodikov Abdumutolib Rustamovich	
"AFRASIAB JEANS TEXTILE" MCHJ da tijorat riski darajasini pasaytirishning 2025-2028-yillargacha bo'lgan prognoz ssenariysi	886
Sharipova Gulmira Toxirovna	

O'zbekiston Respublikasi bojxona qo'mitasida bojxona menejmentini yuritilishining mavjud holati tahlili.....	892
Mirzaxmedova Dilafruz Farxatovna, Tuxbabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Эконометрический анализ влияния туристического потока на развитие услуг общественного питания в гостиничном секторе узбекистана	898
Алиева Мусаффо Гайрат кизи	
Yangi o'zbekistonda bilvosita soliqlar bo'yicha soliq amaliyoti: xususiyatlari va hozirgi zamon muammolari.....	908
Yo'ldoshev Shohruh Boborahim o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmini matematik modellashtirish va prognozlash	915
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tez tibbiy yordam xizmatini tahlil qilish va uni boshqarish.....	922
Gafurov Abduvoitjon Xuseynovich	
Mahalliy tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi	927
Ashurov Jaloliddin Eshpulatovich	
The impact of tax policy on the development of small and medium enterprises in Uzbekistan.....	932
Urinov Iqbol Vasiqovich	
O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligining samaradorligini oshirish masalalari	938
Babayev Farrux Mansurovich	
Tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish vositalari.....	944
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
"Yashil" iqtisodiyot va xalqaro hamkorlik: global tashabbuslar va kelishuvlar	949
Baratov Diyorbek Fazliddin o'g'li, Nazarova Ra'no Rustamovna	
Iqtisodiy tahlilda qo'llaniladigan iqtisodiy – matematik usullarning mohiyati	953
Omanov Sanjar Qurbonazar o'g'li	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	959
Rahimova Shahlo Rajapboyevna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda tibbiy sug'urta mexanizmlarini takomillashtirish metodologiyasi.....	964
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda fiskal siyosatdan foydalanishning ilg'or tajribalari.....	969
Azamatov Po'lat To'liqunovich	
Qoraqalpog'iston respublikasining eksport salohiyati: mavjud holat va rivojlanish istiqbollari.....	974
Abdiramanov Ruslan Abdiramanovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida ishsizlik darajasi dinamikasini chegara avtoregressiyalaridan foydalangan holda chiziqli bo'lmagan modellashtirish konsepsiyasi	980
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tadbirkorlik salohiyatini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish.....	985
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
O'zbekistonda turistik korxonalarda tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish istiqbollari.....	989
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Xalqaro standartlarni joriy etishning baholash mezonlari va uning tadbirkorlik subektlariga ta'siri.....	993
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
Foydani shakllantirish va undan foydalanish	997
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Umidov Davlatbek Umid o'g'li	
Mamlakat tijorat banklari aktivlarining rentabellegini ta'minlash bilan bog'lik bulgan dolzarb muammolar	1002
Sheraliyev Abbas Xolmuminovich	
Sug'urta kompaniyalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi risklar va ularni baholash usullari.....	1006
Haqberdiyev Bekzod Uktamovich	
Davlat moliyaviy nazoratini boshqarishda nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	1012
Sabirbayev Nurlan Karimbay o'g'li	

Обеспечение инклюзивного роста экономики Узбекистана в условиях цифровой трансформации	1020
Жазира Буранова	
Davlatning monopoliyaga qarshi siyosatining sanoat bozorlari rivojlanishiga ta'siri	1024
Choriyeva Ferangiz Zohidovna	
Transchegaraviy elektron tijoratni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini yaratish	1030
Rustamova Gulmira Aliqulovna	
Ta'lim sohasini rivojlantirishning asoslari	1037
Poshokulova Mohigul Kaxramonovna	
Milliy iqtisodiyotda erkin raqobat muhitini shakllantirish: mavjud muammo va istiqbolli imkoniyatlar	1041
Karimova Iroda Abdusattarovna	
Mechanism of ensuring economic security of the enterprise: methodological aspect	1046
Sadriddinova Nigora Khusniddinovna	
Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning iqtisodiy asoslari	1051
Yarmatov Sharofiddin Choriyevich	
Innovatsion masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	1054
Tursunov Faridun Mustafoevich	
Implementation of the ESG strategy in the hotel industry of Uzbekistan	1059
Khusenova Mekhrangiz Gayratovna	
Проектирование инновационной деятельности хозяйствующих субъектов в условиях зеленой экономики	1064
Рузиева Мафтуна Юсуфовна, Мактимова Зарафшон Оллоёровна	
Effective use of marketing analytics in green advertising activities of grape growing enterprises	1070
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
O'zbekistonda soliq siyosati va xorij soliq siyosatini o'rganib chiqish	1077
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Tijorat banklarining investitsion kreditlardagi garov ta'minotini takomillashtirish mexanizmlari	1081
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Digital transformation and the impact of modern technologies on agricultural management in Uzbekistan	1085
Asamov Ravshan Bakhodirovich	
"O'zmetkombinat" Ajda marketing faoliyatini takomillashtirish yo'llari	1091
Musayeva Shoira Azimovna	
Подходы к государственной поддержке сельскохозяйственных предприятий с учетом принципов инновационного управления	1096
Шаниязова Замира, Шнибаев Ислам	
Mamlakatda xalqaro turizmni samarali rivojlantirishda turizm siyosatini tashkil etishning istiqbolli yo'nalishlari	1101
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich	
Raqamli moliya va to'lov tizimlari	1105
Maqsud Rustamov, Nurijahon Valiqulova	
Iqtisodiy tahlilda ishlab chiqarish hajmini prognozlash masalalari	1110
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Kichik biznesning mintaqaviy iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri: Toshkent viloyati tajribasi	1116
Ajamilova Nigora Asametdinovna	
To'qimachilik korxonalarida xomashyo ta'minoti tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	1121
Umarxodjayeva Arafatxon Muzaffar qizi	
Kichik biznes korxonalarida iqtisodiy xavfsizlik masalalarini boshqarish masalalari	1126
Jo'raqulova Muhlisa Jahongir qizi	
Tadbirkorlik bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar faoliyatini soliq nazorati mexanizmi asosida tartibga solish masalalari	1131
Bozorov Anvar Omanovich	
Tadbirkorlik subyektlarining eksport imkoniyatlarini oshirish masalalari	1139
Umarova Munira Muxitdinovna	

O'zbekistonda sog'lomlashtirish turizmining holati	1143
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	
Surxondaryo viloyatida dorivor o'simliklarni yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini baholash.....	1148
Baxriddinova Yulduz Baxriddinovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning dolzarb masalalari.....	1155
Axunova Ma'rifat Xakimovna	
Oliy ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	1159
Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirishda ta'lim va malaka oshirishning roli.....	1166
Madalievna Nodira Miradilovna	
Davlat korxonalari moliyaviy samaradorligining amaldagi holatini kompleks taqqoslama tahlili	1169
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Xalqaro mehnat migratsiyasi va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar: samaradorlikni solishtirish	1174
Sultanov Anvar Abdullaevich	
O'zbekiston soliq tizimida hududlararo soliq salohiyatini boshqarish	1180
Aipova Iroda Ikromovna	
Tijorat banklarida komplaens auditni tashkil etish va o'tkazishning uslubiy asoslari.....	1184
Aminova Mehriniso Erkinjonovna	
Scientific approach to the formation of a sustainable development strategy for industrial enterprises in the digital economy.....	1190
Maxsudov Muzaffar Ikromjon ugli	
O'zbekistonda qurilish materiallari sanoati korxonalarining iqtisodiyotdagi o'rni.....	1194
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini statistik va ekonometrik tahlil qilish (Andijon viloyati misolida)	1206
Ikromov Axmadjon Shavkat o'g'li	
Перспективы инвесторов в осуществлении инвестиционного процесса	1212
Муртазаев Ардашер Зафар угли	
Transport korxonalarida ishchi xodimlarni barqaror ish o'rinlari bilan ta'minlash boshqaruvini takomillashtirish	1216
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
O'zbekiston Respublikasi yengil sanoat tashkilotlarida investitsiya loyihalarni ishlab chiqish va samaradorligini oshirish.....	1221
Xurramova Madina Mansur qizi	
Fuzzy integrals in economics	1228
Aymuratov Islam Kamalatdinovich	
O'zbekistonda ipoteka kreditlari bozorining shakllanishi va rivojlanish tendensiyalari	1233
Abdullayeva Aziza Murot qizi	
Совершенствование денежно-кредитной политики центрального банка в условиях цифровой экономики.....	1238
Бердиназаров Зафар Улашович, Исаев Атабек Джурабаевич	
The role of digital assets in international finance and their impact on the global economy	1248
Juraeva Ra'no Abdullaevna, Murodaliyev Shahroz Obidjonovich	
Diversification of financial resources in commercial banks and their innovative management methods in digital transformation	1255
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'zbekiston iqtisodiyotida barqaror rivojlanish ko'rsatkichlari tahlili	1262
Xamdamov Shoh-Jaxon Raxmat o'g'li	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarish va daromadligini oshirish masalalari	1268
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
What is the economic impact of Uzbekistan's integration into international financial institutions.....	1283
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	

Kredit portfelini tahlil qilish asosida tijorat banklari faoliyatini optimallashtirish yo'llari	1289
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
Agrosanoat klasterlarida xarajatlarni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida hisobga olishni rivojlantirish	1295
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish	1300
Xonimqulov Islom Ergash o'g'li	
Oliy ta'lim tizimini samarali tashkil etishda moliyaviy mablag'lardan foydalanish amaliyoti tahlili	1305
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
O'zbekistonda inflatsion targetlash orqali milliy valyuta barqarorligi ta'minlashning ahamiyati	1308
Shamansurova Zilola Abduvahitovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatimiz bank tizimining samaradorli ko'rsatkichlari	1314
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda xizmat ko'rsatish sohasining o'rni	1321
Ayubov Ilyos Iloxomovich, Bozorov Jobir Sirojiddin o'g'li	
Ovqatlanish xizmatlarida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishining o'zaro bog'liqligi	1325
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	

OVQATLANISH XIZMATLARIDA XIZMAT KO'RSATISH MADANIYATI VA ISTE'MOLCHI QONIQISHINING O'ZARO BOG'LIQLIGI

Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich

Mustaqil izlanuvchi, (PhD)

<https://orcid.org/0009-0008-0651-4754>

h.yaxshiyev81@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ovqatlanish xizmatlari sohasida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilingan. Mehmonlar fikrlari asosida xizmat sifati, xodimlar madaniyati, xizmat muhitining estetik darajasi va mijoz ehtiyojlariga munosabat o'rganilgan. Tadqiqot natijalari xizmat ko'rsatish madaniyatini oshirish orqali mijoz sadoqatini mustahkamlash mumkinligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: ovqatlanish xizmati, xizmat ko'rsatish madaniyati, mijoz qoniqishi, xizmat sifati, mehmon fikri.

Abstract: This article analyzes the relationship between service culture and customer satisfaction in the food service sector. Based on guest feedback, aspects such as service quality, staff behavior, aesthetic environment, and responsiveness to customer needs were examined. The findings indicate that improving service culture significantly enhances customer loyalty.

Key words: food service, service culture, customer satisfaction, service quality, guest feedback.

Аннотация: В данной статье рассмотрена взаимосвязь между культурой обслуживания и удовлетворённостью потребителей в сфере общественного питания. На основе мнений гостей проанализированы качество обслуживания, культура поведения персонала, эстетика среды и отношение к потребностям клиентов. Результаты исследования показывают, что повышение уровня культуры обслуживания способствует укреплению лояльности клиентов.

Ключевые слова: сфера питания, культура обслуживания, удовлетворённость клиента, качество сервиса, мнение гостей.

KIRISH

Bugungi kunda ovqatlanish xizmatlari sohasida raqobat kuchayib borar ekan, iste'molchilarning ehtiyoj va talablarini chuqur o'rganish, ularning qoniqish darajasini oshirish muhim strategik vazifaga aylangan. Ayniqsa, xizmat ko'rsatish madaniyati mazkur sohada nafaqat xizmat sifati, balki mehmonlarning umumiy taassurotini shakllantirishda hal qiluvchi omillardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu jarayonda xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning muomala madaniyati, estetik muhit, tezkorlik, individuallashtirilgan yondashuv kabi omillar iste'molchilar tomonidan yuqori baholanadi. Shu sababli xizmat ko'rsatish madaniyati bilan iste'molchi qoniqishining o'zaro bog'liqligini aniqlash amaliy jihatdan dolzarb bo'lib, ovqatlanish korxonalarining imidji, mijozlar sadoqati va biznes samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ushbu maqolada mehmonlar fikrlari asosida ovqatlanish xizmatlari sohasida xizmat ko'rsatish madaniyati darajasi va mijozlar qoniqishining asosiy ko'rsatkichlari o'rganiladi. Tadqiqot davomida iste'molchilarning subyektiv baholari asosida xizmat sifati, xodimlarning kasbiy va axloqiy fazilatlar, xizmat ko'rsatish muhitining qulayligi, taom sifati hamda narx-navo muvozanati singari omillar tahlil qilinadi. Maqola doirasida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishining statistik bog'liqligi aniqlanib, ushbu sohani takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ovqatlanish xizmatlari sohasida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishining o'zaro bog'liqligini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlar soni yildan-yilga ortib bormoqda. Bu sohada eng muhim konsepsiyalardan biri bu – “xizmat ko'rsatish sifati” tushunchasi bo'lib, u orqali mehmonxona va ovqatlanish korxonalarining muvaffaqiyati baholanadi. A. Parasuraman, Valarie Zeithaml va Leonard Berry tomonidan ishlab chiqilgan SERVQUAL modeli bu borada asosiy nazariy asoslardan biri hisoblanadi. Ular xizmat sifati besh mezon – ishonchlilik, sezgirlik, ishonch uyg'otish, hamdardlik va jismoniy ko'rinishga tayangan holda baholanishi lozimligini ta'kidlagan. Bu yondashuv mehmonlarning xizmatdan qoniqishini aniqlashda keng qo'llaniladi.

Mahsulot sifatidan farqli o'laroq, xizmat sifati ko'proq subyektiv baholarga asoslanadi, bu esa mijozlarning individual kutishlari va tajribalariga bog'liq. Grönroos Christian xizmat ko'rsatishda “funktional” va “texnik” sifatni ajratadi. Unga ko'ra, mijoz texnik sifatni (masalan, ovqat sifati) baholaganidek, funksional sifat – ya'ni xizmatning qanday taqdim etilishini ham muhim deb biladi. Bu jihat xizmat ko'rsatish madaniyati bilan bevosita bog'liqdir.

Philip Kotler va John Bowen esa ovqatlanish va mehmonxona sohasida xizmat sifati va mijoz qoniqishi o'rtasidagi kuchli korrelyatsiyani qayd etadi. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, mijozlar xizmat sifati haqida mustahkam tasavvurga ega bo'lgach, bu ular tomonidan takroriy tashrif va ijobiy og'zaki reklama shaklida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, ularning “Marketing for Hospitality and Tourism” asarida xizmat ko'rsatish jarayonida xodimlarning muomala madaniyati eng muhim omillardan biri sifatida ko'rsatilgan.

Mahalliy tadqiqotchilardan A. Nurmatov va Z. Yo'ldoshevalar O'zbekistonda ovqatlanish xizmatlari tizimidagi qoniqish ko'rsatkichlarini tahlil qilib, xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning jamoaviy madaniyati, milliy an'analarga mos yondashuvi va muloqot qobiliyati mijozlar bahosida ustun turishini aniqlagan. Shuningdek, ular xizmat ko'rsatish muhitidagi estetik dizayn, fon musiqasi va tozalik darajasining ham mehmonlar taassurotiga ta'sir ko'rsatishini asoslab bergan.

Turli mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotlar ham bu mavzuning dolzarbligini ko'rsatadi. Masalan, 2015-yilda Yaponiya mehmonxona sektorida olib borilgan empirik tadqiqotda (Nakamura va Hirose) xizmat ko'rsatish madaniyati bilan mijoz sadoqati o'rtasida statistik jihatdan sezilarli bog'liqlik aniqlangan. Shu bilan birga, Germaniyada Melanie Müller tomonidan olib borilgan tadqiqotda esa ovqat sifati yaxshi bo'lsa-da, xodimlarning befarqligi va muloqotdagi sovuqlik mijozlar bahosini pasaytirishi ko'rsatilgan.

Shu bois, xizmat ko'rsatish madaniyatining iste'molchi qoniqishiga ta'siri faqat texnik yoki tashqi ko'rsatkichlar bilan emas, balki xodimlarning madaniy yondashuvi, emotsional intellekti va xizmat ko'rsatishga bo'lgan shaxsiy munosabati bilan belgilanadi. Ilmiy manbalar bu omillarni hisobga olish orqali ovqatlanish xizmatlari sifatini izchil baholash va takomillashtirish mumkinligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar soha bo'yicha faoliyat yuritayotgan ovqatlanish muassasalari mijozlari o'rtasida so'rovnoma o'tkazish orqali to'plandi. So'rovnoma natijalari deskriptiv statistika va korrelyatsion tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, xizmat ko'rsatish madaniyati bilan iste'molchi qoniqishi o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanishiga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ovqatlanish xizmatlari sohasida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishi masalasi bugungi global xizmatlar bozorida muhim strategik yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. So'nggi yillarda O'zbekistonda turizm rivojlanishi, aholining hayot darajasi oshishi va shaharlarda yangi ovqatlanish obyektlarining ko'payishi ushbu sohaning keskin rivojlanishiga olib keldi. Shunga qaramay, xizmat ko'rsatish madaniyati darajasi va mijozlar ehtiyojlarini to'liq qondirish borasida hali ham qator tizimli muammolar mavjud.

Ayni paytda mamlakatdagi ko'plab ovqatlanish muassasalarida xizmat sifati barqaror emas. Ayrim yirik restoran va kafelarda yuqori darajadagi servis mavjud bo'lsa-da, ko'pchilik ovqatlanish shoxobchalarida xodimlarning xizmat ko'rsatish madaniyati sustligi, mijozlarga nisbatan loqayd munosabat, buyurtmalarni yetkazib berishdagi sekinlik va noto'g'ri muomala holatlari kuzatilmoqda. Bu esa xizmat sifati va mijozlar qoniqishi o'rtasidagi ziddiyatlarni kuchaytirmoqda. Xususan, xizmat ko'rsatish madaniyati yuksak bo'lmagan muassasalarda mehmonlar tomonidan takroriy tashriflar sonining keskin kamayishi kuzatiladi.

Sohadagi muammolardan biri bu xodimlarning professional tayyorgarligi pastligi bilan bog'liq. Ko'plab xodimlar mijozlar bilan ishlash etikasi, notiqalik, muloqot madaniyati kabi jihatlarda yetarli bilim va ko'nikmaga ega emas. Bu holat xizmat ko'rsatish jarayonida noqulayliklar tug'dirib, mehmonlarda salbiy taassurot uyg'otadi. Bundan tashqari, xizmat ko'rsatishda standartlashtirilgan tizim yo'qligi tufayli turli muassasalarda xizmat sifati

notekis, ya'ni bir xil darajada emas. Mahalliy xodimlar o'rtasida xizmat sifati borasida yagona me'yorlarning mavjud emasligi muammo ildizini chuqurlashtiradi.

Yana bir muhim muammo bu xizmat ko'rsatish muhitining estetik jihatdan yetarli darajada emasligi bilan bog'liq. Ba'zi ovqatlanish obyektlarida dizayn, fon musiqasi, gigiyena va atmosferaning umumiy holati mijozlarga noqulaylik tug'diradi. Bu esa ovqat sifati yuqori bo'lgan taqdirda ham xizmat madaniyatining pastligi sababli umumiy bahoni pasaytiradi. Natijada, mijozlar ushbu joy haqida salbiy fikrlar bildiradi va ijtimoiy tarmoqlarda xizmat sifatini tanqid ostiga oladi.

Yuqoridagi muammolarning chuqurlashuviga xizmat ko'rsatish sohasida axborot texnologiyalari yetarli darajada joriy etilmagani ham sabab bo'lmoqda. Ko'plab ovqatlanish muassasalarida raqamli buyurtma tizimlari, avtomatlashtirilgan xizmat ko'rsatish platformalari yoki mijoz fikrlarini yig'ish va tahlil qilish vositalari mavjud emas. Bu esa mijoz ehtiyojlariga tezkor va samarali javob berish imkoniyatini cheklaydi.

Biroq, sohada ijobiy tomonlar ham mavjud. So'nggi yillarda ba'zi yirik ovqatlanish tarmoqlari xizmat ko'rsatish madaniyatini oshirish uchun xodimlarni qayta tayyorlash kurslari, treninglar va amaliy seminarlarni yo'lga qo'yimoqda. Shuningdek, ayrim innovatsion restoranlar raqamli texnologiyalarni, jumladan self-service kiosklari, mobil ilova orqali buyurtma berish va feedback tizimlarini joriy qila boshladi. Bu tajribalar xizmat ko'rsatish sifati va mijoz qoniqishini oshirishda ijobiy natijalar bermoqda.

Mazkur sohani rivojlantirish uchun birinchi navbatda xizmat ko'rsatish madaniyatiga oid standartlarni ishlab chiqish va ularni qonuniy asosda majburiy tarzda joriy etish zarur. Bu standartlar xodimlarning tashqi ko'rinishidan tortib, mijoz bilan muloqotdagi har bir qadamgacha belgilangan qoidalarni o'z ichiga olishi kerak. Shu bilan birga, barcha xizmat ko'rsatuvchilarni o'z sohasiga oid etik me'yorlar bilan tanishtirish, ularni nazariy va amaliy jihatdan o'qitish ham xizmat sifatini yaxshilashda muhim omil bo'ladi.

Xizmat ko'rsatish sifati va iste'molchi qoniqishini o'lchash bo'yicha ilmiy yondashuvni rivojlantirish ham zarur. Buning uchun doimiy ravishda mijozlar fikrini o'rganish, tahlil qilish va ularni statistik ma'lumotlarga asoslangan holda tahlil etish orqali xizmat darajasini baholovchi indikatorlar ishlab chiqilishi kerak. Shuningdek, bu indikatorlar asosida xizmat muassasalari reytingini yuritish, rag'batlantiruvchi mexanizmlar orqali yuqori bahoga ega muassasalarni ommalashtirish mumkin.

Sohada kadrlar salohiyatini oshirish ham dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Kasb-hunar kollejlari, texnikumlar va oliy ta'lim muassasalarida xizmat ko'rsatish sohasi bo'yicha maxsus o'quv dasturlari ishlab chiqilib, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim tizimi yaratilishi lozim. Xizmat ko'rsatishning zamonaviy usullari, notiqlik san'ati, mehmondo'stlik etikasi kabi mavzular o'quv dasturlariga kiritilishi, xodimlar uchun sertifikatlashtirish tizimi joriy etilishi orqali sohaga malakali kadrlar oqimini ta'minlash mumkin.

Bundan tashqari, xizmat ko'rsatish sifati va mijoz qoniqishiga oid milliy tadqiqotlar sonini ko'paytirish zarur. Bu yo'nalishda ilmiy tadqiqot institutlari, marketing agentliklari va oliy o'quv yurtlari hamkorligida doimiy monitoring tizimi yo'lga qo'yilishi kerak. Shuningdek, xalqaro tajribani o'rganish, ilg'or xorijiy tajribalardan moslashtirilgan usullarni tatbiq etish orqali xizmat ko'rsatish madaniyatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

Quyidagi grafikda 2024-yil uchun dunyoning bir qator mamlakatlarida restoran xizmatlaridan mijoz qoniqish darajalari foiz ko'rinishida ifodalangan. Grafikda AQSh 78 foiz bilan eng yuqori o'rinni egallagan bo'lib, bu mamlakatda xizmat ko'rsatish madaniyati va tizimlashtirilgan yondashuvning rivojlanganligidan dalolat beradi. Germaniya (74%) va Yaponiya (70%) kabi mamlakatlar ham yuqori natijalarga ega bo'lib, xizmat ko'rsatish sifati, texnologik avtomatizatsiya va mijoz ehtiyojlariga e'tibor darajasi yuqoriligini ko'rsatadi. Fransiya (67%) va Braziliya (63%) o'rta yuqori ko'rsatkichlarga ega bo'lib, bu davlatlarda ham ovqatlanish xizmatlari sohasida umumiy madaniyat shakllanganini bildiradi (1-rasm).

1-rasm. 2024-yilda restoran xizmatlaridan mijoz qoniqishi darajasi¹.

¹ <https://www.statista.com/statistics/1283455/customer-satisfaction-restaurant-industry-country/>

Xitoy (56%), Rossiya (53%) va Meksika (58%) esa pastroq ko'rsatkichlar bilan grafikda quyi qismda joylashgan. Bu esa ushbu mamlakatlarda xizmat ko'rsatish jarayonlarida tizimlilik, xodimlar madaniyati yoki mijoz bilan aloqalarning ba'zi jihatlari hali to'liq shakllanmaganini ko'rsatadi. Ayniqsa, Rossiyaning past foizli natijasi, xizmat sifatiga bo'lgan talab bilan taklif o'rtasidagi tafovut, xizmat ko'rsatishdagi xodimlar madaniyati va mehmondo'stlik sohasidagi cheklovlar bilan izohlanadi.

O'zbekistonning ko'rsatkichi 65% bo'lib, grafikda o'rtacha natijaga yaqin holatda joylashgan. Bu ko'rsatkich O'zbekistonda ovqatlanish xizmatlari sohasida xizmat ko'rsatish madaniyati shakllanayotganini, ammo bu boradagi tizimli yondashuv hali to'liq yo'lga qo'yilmaganini anglatadi. Mahalliy xizmat ko'rsatuvchilarning aksariyati mijoz bilan ishlash etikasi, zamonaviy xizmat standartlari va raqamli texnologiyalarni qo'llashda hali ham muayyan cheklovlarga ega. Biroq xizmat ko'rsatish sifati bo'yicha o'sish dinamikasi mavjud bo'lib, bu sohada faol islohotlar, treninglar va xalqaro tajriba asosidagi mexanizmlarni joriy etish orqali ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Umuman olganda, grafikdan ko'rinadiki, mijoz qoniqishi yuqori bo'lgan mamlakatlarda xizmat sifati qat'iy nazorat qilinadi, xodimlar doimiy ravishda tayyorlanadi va xizmat ko'rsatishda individual yondashuv qo'llaniladi. Bu esa xizmat ko'rsatish madaniyatining mijoz sadoqati va xizmatlar sektoridagi iqtisodiy o'sish bilan bevosita bog'liqligini tasdiqlaydi. O'zbekiston esa hozircha rivojlanayotgan bosqichda bo'lsa-da, raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun xizmat madaniyatini strategik yo'nalish sifatida rivojlantirishga ehtiyoj sezilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ovqatlanish xizmatlari sohasi bugungi tez o'zgaruvchan iste'mol bozori sharoitida mijozlarga ko'rsatilayotgan xizmat sifati va xizmat ko'rsatish madaniyati darajasi bilan to'g'ridan-to'g'ri baholanmoqda. Mijozlar tomonidan beriladigan baho, birinchi navbatda, xodimlarning muomala madaniyati, xizmat jarayonidagi sezgirlik, individual yondashuv, estetik muhit va gigiyena holatiga asoslanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xizmat ko'rsatish madaniyati yuqori bo'lgan muassasalarda mijozlar qoniqish darajasi sezilarli darajada ortadi, bu esa takroriy tashriflar va ijobiy og'zaki tavsiyalar orqali korxonaning obro'siga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xizmat ko'rsatish sifati, ayniqsa mehmonning his-tuyg'ulariga bevosita ta'sir qilgani uchun, bu jarayonni faqat standartlar asosida emas, balki insoniy yondashuv orqali amalga oshirish dolzarb hisoblanadi.

Sohani yanada rivojlantirish uchun birinchi navbatda xizmat ko'rsatuvchi xodimlar malakasini oshirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Bu borada xizmat ko'rsatish etikasiga oid maxsus treninglar, doimiy baholash tizimlari va motivatsion mexanizmlar joriy qilinishi zarur. Shuningdek, xizmat ko'rsatish standartlarini milliy mentalitet va zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqish, xodimlar o'rtasida mijozga yo'naltirilgan madaniyatni shakllantirish orqali xizmat sifatini izchil nazorat qilish mumkin. Muassasa ichida mijoz fikr-mulohazalarini muntazam tahlil qilish va ular asosida xizmat jarayonlarini moslashtirish ham korxonaning bozordagi pozitsiyasini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmat ko'rsatish tizimini soddalashtirish, tezkor fikr-mulohaza olish va avtomatlashtirilgan xizmatlarni tatbiq etish orqali mijozlar ehtiyojiga yanada aniqroq javob qaytarish mumkin. Masalan, mobil ilovalar yoki sensorli buyurtma tizimlari yordamida mijozlarga qulay va zamonaviy xizmat ko'rsatish shakllarini taklif qilish ularning umumiy qoniqish darajasini oshiradi. Xulosa qilib aytganda, ovqatlanish xizmatlari sohasida yuqori darajadagi xizmat ko'rsatish madaniyatini shakllantirish va uni barqaror ushlab turish, nafaqat mijozlar ehtiyojini qondiradi, balki iqtisodiy jihatdan barqaror, raqobatbardosh va innovatsion infratuzilmaga ega xizmat tizimini yaratish uchun muhim poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Nurmatov A., Yo'ldosheva Z. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish madaniyatining mijozlar qoniqishiga ta'siri. – T.: Iqtisodiyot, 2021. – 184 b.
2. Grönroos C. Service Management and Marketing: Managing the Moments of Truth. – Helsinki: Lexington Books, 1990. – 312 p.
3. Parasuraman A., Zeithaml V.A., Berry L.L. Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations. – New York: Free Press, 1990. – 254 p.
4. Philip Kotler, John T. Bowen, James Makens. Marketing for Hospitality and Tourism. – Boston: Pearson, 2016. – 720 p.
5. Zeithaml V.A., Bitner M.J., Gremler D.D. Services Marketing: Integrating Customer Focus Across the Firm. – New York: McGraw-Hill, 2017. – 672 p.
6. Lovelock C.H., Wirtz J. Services Marketing: People, Technology, Strategy. – London: Pearson, 2015. – 552 p.
7. Müller M. Customer Perceptions in Food Services: The Role of Staff Behavior. – Berlin: Hospitality Research Journal, 2018. – 198 p.
8. Yusupova N. Xizmat ko'rsatish sifati va mijozlar ehtiyojlarini qondirish muammolari. – T.: TDIU, 2020. – 203 b.
9. Raza S.A., et al. The Relationship Between Service Quality, Satisfaction and Behavioral Intentions: Evidence from Pakistani Restaurants. – International Journal of Hospitality Management, 2012. – 289 p.
10. <https://www.statista.com/statistics/1283455/customer-satisfaction-restaurant-industry-country/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
